

146. XIII.º Jam dixi (n. 23) Episcopos jus habere condemnandi libros pravos et diaria noxia. Hic addo quod relate ad Clerum jure isto uti possunt et debent rigorosius. Crederem jam necessariam esse legem, qua diaria omnia non stricte catholica, et moderno liberalismo plus vel minus infecta, ad minus in virtute sanctae obedientiae, Clero prohiberentur; secus enim clerum liberalem, et principiis Ecclesiae contrariis jam adhaerentem, (velis nolis) cito habebimus.

147. XIV.º Quomodo denique jus habeant Episcopi exigendi rationem quotannis de legatorum piorum, et quarumcumque piarum foundationum adimplemento, jam dixi in *Praxi* (n. 2796). Ad quid autem teneantur ipsi Episcopi, si piam aliquam fiduciam exequi debeant, ibi n. 3690 explicavi.

148. *Quid de facultatibus Episcopi in casibus urgentibus?*

I.^o Casus urgens verificatur quando ex una parte magna adest necessitas aliquid perficiendi (v. g., matrimonium cui impedimentum obstat celebrandi), et ex alia non adest tempus et modus potestatem a S. Sede petendi (Notandum quod commodum telegraphi non consideratur). Vide *Examen* (n. 1914).

II.º Stante casus urgentia, Episcopus facere potest in sua Dioecesi quidquid posset Papa pro toto Orbe. S. Lig. (I. 190).

III.º Oportet tamen et sufficit ut causa sit ita gravis ut S. Sedis consensus, considerata urgentia, praesumi debeat; facilius enim in quibusdam casibus et difficilius in aliis, et interdum nullo modo (prout ab impedimentis mox infra indicandis), talis consensus praesumi poterit. Dixi *considerata urgentia*; regula enim quod S. Sedes non soleat concedere talem vel talem dispensationem non semper attendi debet; ex eo enim quod ipsa recuset dispensationem dum adest tempus et nodus declinandi actum (v. g. matrimonium), non sequitur quod illam recusare intendat quando circumstantiae in casu stricto ita urgeant, ut actus ipse sine provocatione malorum gravissimorum jam nullo modo impediri valeat. Exemplum esset in impedimento criminis ex conjugicidio, in qua S. Sedes non solet dispensare etsi delictum fuerit occultum, et nihilominus in magna casus urgentia (dum omnia sunt parata et infamia aliaque mala gravissima sequerentur) Episcopus dispensare posset.

IV.º Practice casus urgens magis attendendus est necessitas hic et nunc contrahendi matrimonium. Sed hoc in puncto distinguendus est casus impedimenti occulti a casu impedimenti publici.

Si impedimentum sit occultum et probrosum (v. g., affinitatis ex copula illicita) communissima et certa sententia est quod Episcopus auctoritate ordinaria potest dispensare 1.º si jam omnia sint parata; 2.º si agatur de moribundo cujus aeternae saluti ope illius matrimonii consulendum sit; 3.º si, matrimonio jam contracto, detegatur impedimentum, et conjuges jam sint in mala fide neque contineri valeant. Vide *Examen* (n. 1914).

Si vero impedimentum sit publicum, aut non probrosum, etsi (ut dixi de Occasionariis (n. 134) non desint qui censent tunc etiam Episcopum posse dispensare casu quo, in iis quoque circumstantiis, casus urgentia subsistat (v. g. quia secus solum matrimonium civile contraheretur, aut moribundus in damnationis periculo versaretur); tamen, quum talis doctrina non sit certa, S. C. S. O. (20 Febr. 1888) annuente Pontifice, statuit ut « Ordini

» narii dispensare valeant, sive per se sive per ecclesiasticam personam sibi benevisam, aegrotos (*concupinarios aut solo matrimonio civili conjunctos*) » in gravissimo mortis periculo constitutos, quando non suppetit tempus » recurrendi ad S. Sedem, super impedimentis, quantumvis publicis, matrimonio jure ecclesiastico dirimentibus, excepto sacro Presbyteratus » Ordine et affinitate lineae rectae ex copula licita proveniente » (apud *Monitore V. II. 35*). Hanc autem facultatem ab Ordinariis delegari posse habitualiter parochis (non vero aliis) statuit eadem S. C. (1. Mart. 1889), dummodo recurrendi ad Ordinarios ipsos tempus non suppetat (Cf. *Monitore VI. I. 82*).

149. *Quid de facultatibus delegatis?*

I.^o Tempore Sacrae Visitationis Episcopi amplissimas hujusmodi facultates habent. Dicit Trid. (XXIV. X): « Episcopi, ut aptius populum » possint in officio atque obedientia continere, in omnibus iis, quae ad » visitationem et morum correctionem subditorum suorum spectant, jus et » potestatem habent, etiam tanquam Apostolicae Sedis delegati, ea ordi- » nandi, moderandi, puniendi et exequendi, juxta Canonum sanctiones, » quae illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione ac Dioecesis suae » utilitate necessaria videbuntur. Nec in his, ubi de visitatione aut de » morum correctione agitur, exemptio; aut ulla inhibitio, appellatio seu » querela, etiam ad Sedem Apostolicam interposita, executionem eorum, » quae ab his mandata, decreta, aut judicata fuerint, quoquo modo impediatur » aut suspendatur ».

II.º Facultas delegata potest esse duplex: 1.º Delegata *singulariter*, scilicet pro casu particulari (v. g., pro tali vel tali matrimonio proxime contrahendo); 2.º Delegata *habitualiter*, scilicet pro omnibus casibus ejusdem speciei (v. g., dispensandi toties quoties dabitur casus impedimenti affinitatis vel criminis, matrimonio jam contracto etc.).

III.º Tenor concessionis considerari debet; unde circa facultates delegatas habitualiter considerandum erit, v. g., an sint ad annum vel triennium vel quinquennium; an sint subdelegabiles singulariter vel habitualiter, et quibus; an valeant pro solo foro conscientiae, an vero etiam pro foro externo; an concedi valeant solum intra fines Dioecesis; an exprimentum sit quod dispensatur auctoritate apostolica etc.

APPENDIX

De facultatibus Vicarii Capitularis.

150. I.^o Sicut Capitulum succedit in jurisdictionem Episcopi defuncti, ita Vicarius Capitularis succedit in jurisdictionem Capituli, a quo nulla reservatio fieri potest. Const. *Romanus Pontifex* Pii IX.

II.º Itaque Vicarius Capitularis habet facultates jurisdictionis quas habebat Episcopus jure ordinario aut quasi ordinario; ita tamen ut excipi debeant sequentia: scilicet 1.º nequit concedere litteras dimissoriales pro prima tonsura vel Ordinibus suscipiendis, primo anno, nisi agatur de arctatis, nisi scilicet quis necessitatem habeat Ordines suscipiendi ratione beneficii; 2.º nequit conferre beneficia liberae collationis aut devoluta, quorum collatio tunc ad Datariam spectat (Ferraris v. *Vicarius Capitularis II. 14. 56. 89*). Potest tamen concursus indicare pro Paroeciis, et digniores eligere, etsi Bullae, ut dixi, ad Datariam spectent; 3.º Nequit concedere indul-

gentias; 4.º Nequit concedere licentiam erigendi novum monasterium aut conventum; 5.º Nequit sacram visitationem facere nisi sit elapsus annus ab ultima, et in illa ad novitates procedere non potest. 6.º Imminente adventu novi Episcopi, a rebus gravioribus exequendis, (si possit) abstinere debet. Quoad alia minutiora vide Ferraris (l. c.).

III.º Facultates, quae Episcopo ejusve Vicario Generali a S. Sede delegatae fuerint, ad Vicarium Capitularem minime devolvuntur. Excipe 1.º nisi concessae fuissent Ordinario; 2.º nisi Episcopo ejusve Vicario delegatae fuissent *singulariter* pro casu particulari; tunc enim ex novissimo decreto S. C. S. O. (20 Febr. 1888) apud Monitore (V. II. 35) ad Vicarium Capitularem (etiam re integra) devolverentur.

CAPUT XIX.

De Episcopo quoad Curiam bene constituendam et adjuutores sibi adjungendos.

151. *In quo consistit Curia Episcopalis?* Praeter ipsum Episcopum consistit in officialibus pro Vicariatu, Secretaria, et Cancellaria.

152. *Quinam sunt alii adjuutores?* Sunt praecipue Vicarii foranei, Superiores Seminarii, Syndici Monialium, Deputati pro capsula ecclesiastica, pro revisionibus et similibus, Consiliarii, Causidicus curialis etc.

153. *Quaenam advertentiae principales circa officiales istos haberi debent?*

I.º Dicti officiales generatim sunt vere adhibendi. Quid enim si Episcopus vastam habens Dioecesim omnia aut fere omnia per se ipsum peragere vellet? Tot ac tanta sunt (ut supra vidimus) Episcopi officia, ut iisdem satisfacere sine Curia bene constituta et sine adjutoribus, nedum moraliter sed physice impossibile sit. Dioecesis servitium vel deficiet vel pessimum erit.

II.º Oportet ut officia diversa diversis personis (quantum fieri potest) distribuantur, non vero in unica persona cumulentur. Gregorius Papa (*Decret. I. LXXXIX. I*) dixit: « Singula ecclesiastici juris officia singulis quibusque personis singulatim committi jubemus; neque uni, » quantumlibet exercitatae personae, uno tempore duarum rerum officia » committenda sunt ». Ratio est quia difficile unus pro duobus bene deservire potest, neque oculus est auris nec pes est manus. Adde quod res hujusmodi valde odiosa et malevisa esse solet.

III.º Oportet ut iidem officiales partem suam vere praestent atque idonei sint; secus, Episcopus de mala electione et de eorundem erroribus, atque negligentis reus erit.

IV.º Etsi Episcopus quamdam vigilantiam super iisdem habere debeat; tamen oportet ut confidentiam in ipsis habeat. Circa res, in quibus ipsi ex proprio officio sunt versati, non facile credat ipsos errare et se esse meliorem illis; leves etiam defectus toleret; et proinde in eorum gestione (secluso casu rarissimo verae necessitatis) non se immisceat, illamque non turbet. Agitur enim veluti de machina in quibus nedum rota major, sed etiam rotae minores, quae suum gyrum expedite faciant, necessariae sunt.

154. *Quid speciatim de dotibus et facultatibus Vicarii Generalis?*

I.º Quoad dotes, rectissime dicit Scavini (*I. 428*) eum debere esse 1.º probum; 2.º expertum; 3.º operosum; 4.º doctum, speciatim in jure ca-

nonico; ad illum enim difficultates innumeras extricare, et causas examinare praecipue spectat.

II.º Quoad facultates (prout explicavi in alio opere, cui titulus *Examen*, n. 1917), possunt dari tres casus. Primus est, si Vicarius habeat solum mandatum generale purum et simplex. Secundus, si appositae fuerint restrictiones. Tertius, si habeat mandata specialia.

In mandato generali puro et simplici comprehenduntur facultates jurisdictionales quae Episcopo competunt, exceptis solum gravioribus, cujusmodi sunt praesente Episcopo conferre beneficia, poenas graves infligere, absolvere a poenis inflictis, absolvere a peccatis reservatis, sacram visitationem peragere, leges synodales mutare, synodum convocare, dare licentias ingrediendi clausuram Monialium, litteras dimissoriales concedere, a votis vel juramentis vel irregularitatibus vel interstitiis vel recitatione divini officii, vel ab aliis legibus (seclusa consuetudine) dispensare. Vide Zitelli, Lucidi etc.

Restrictiones mandati generalis pendent a voluntate Episcopi. Non tamen sive gravi causa fieri, nec multae esse possunt; secus enim Vicarius generalis esset de nomine sed non de facto, ejusque acta (quatenus de jure personam Vicarii Generalis exigant) invalida forent.

De mandatis specialibus hic verba facere non oportet. Vide *Examen* (l. c.).

155. *Quid de officio et obligationibus Secretarii?*

Secretarius ordinarie debet 1.º Ad mentem Episcopi scribere eas omnes epistolas, quae neque ad Cancellariam spectent, neque ejusmodi sint ut Episcopus sibi soli illas reservare debeat. 2.º Rescripta ad Secretariam spectantia considerare, accurate interpretari, et subinde ad executionem deducere. 3.º Officium notarii in Sacra Visitatione exercere. 4.º Regesta actuum alicujus momenti, quae a Secretaria prodeant vel ad illam mittantur, perficere et bono ordine custodire. Hinc debet 5.º esse fidelis in exprimendis sensibus Praelati sui, ita ut nihil addat, nihil minuat, nihil mutet, atque adeo sit manus operosa et docilis, non vero mens et voluntas; 6.º secretum perfectissimum (ubi oportet) servare; 7.º diligentiam adhibere, et negotia sibi commissa (quantum fieri potest) sollicito et expedite absolvere.

156. *Quid de officio Cancellarii, ejusque obligationibus et requisitis?*

I.º Debet esse peritus in jure canonico et civili.

II.º Redigere acta et decreta circa erectionem et collationem Paroeciarum aliorumque beneficiorum; item acta relativa sacris ordinationibus, patrimoniis sacris, matrimoniis etc.

III.º Completere processus causarum, speciatim beneficialium et matrimonialium.

IV.º Praeparare (nisi ex usu curiae hoc ad Secretarium spectet) informationes requisitas a Sacris Congregationibus Romanis; nec non decreta executorialia indultorum et dispensationum Pontificiarum etc. Nihil dico de litteris testimonialibus, rescriptis, licentiis etc.

V.º Archivium custodire, et Acta atque documenta omnia in tuto et bono ordine servare.

VI.º Cancellarius (non secus ac Secretarius) debet esse diligens, sollicitus, secretus; maxime vero fidelis et bonae conscientiae; ne scilicet, v. g., acceptet juramenta (v. g. pro statu libero) a testibus qui illa sine

perjurio dare nequeunt; vel, petendo dispensationes a S. Sede, exponat causas quae non subsistant; vel, dando executionem rescriptis aut Bullis Pontificiis, clausulas prius non consideret etc. etc.

157. *Quid de Vicariis foraneis?* Debent 1.º Prompte notificare parochis et Sacerdotibus sui Vicariatus ea quae jussu Episcopi eisdem notificanda sunt; 2.º De qualibet inordinatione alicujus momenti (cui ipsi remedium apponere nequiverint) Episcopum certiore facere; 3.º Satagere ut parochi in periculo mortis constituti tempestive ultimis Sacramentis muniantur; 4.º Secuta morte, curare ut res Ecclesiae statim in tuto ponantur.

APPENDIX

De Judicibus synodalibus aut pro-synodalibus.

158. Quum subinde contingat ut contra sententias Episcopi accendant appellationes ad S. Sedem, et quum ipsa S. Sedes indigeat viris idoneis, qui non Romae sed in Dioecesi ipsa appellantium (eo quod personae examinandae Romam se conferre nequeant) examina et processus conficiant; quum insuper (praescindendo etiam a casu appellationis) adsint causae quae ad Episcopi tribunal non spectant, neque S. Sedes opportunum existimet ut pro iisdem Episcopum deleget; hinc Judicium Synodali vel pro-synodali necessitas orta est. Tridentinum (XXV. X) dicit esse debere ad minus quatuor, et eorum nomina S. Sedi esse significanda. Vide Bened. XIV (*De Syn. IV. V*).

CAPUT XX.

De Episcopo infirmo et moribundo.

159. « Licet Episcopus, tamquam bonus pastor et diligentissimus villi-
» cus, omni tempore paratus esse debeat ad reddendam rationem Domino
» suo de ovibus sibi commissis, et de suae administrationis officio; id tamen
» diligentiori cura et studio peragere debet, dum aegrotat, quasi extremo
» vitae suae diei vicinior. Nam, etsi semper mortis periculum mortalibus
» immineat, propinquiores tamen morti sumus dum aegrotamus. Curet
» igitur Episcopus, ut quanto magis dignitate caeteris praeest, eo majori
» studio ultimum hujus vitae actum, quo solo coronari electi solent, cum
» laude perficiat.

» Quod si dum aegrotat, tamquam homo mortis periculum non agnosce-
» ret, medici, domestici, familiares, et praecipue ejus Confessarius, secrete
» et summa cum reverentia et caritate eum de discrimine, in quo versatur,
» moneant; et hortentur ut voluntati divinae non invitatus adhaereat, et
» quae ad animae salutem pertinent peragere curet. Nam Episcopum decet
» non solum verbo, sed etiam opere, et exemplo usque ad extremum vitae
» spiritum alios docere et ad viam salutis dirigere. Medici vero et fami-
» liares, quae ad corporis salutem pertinent, diligentissime curent, et
» polliceantur Episcopo se, quantum humana potest industria, facturos, ut,
» si fieri poterit, pristinam sanitatem recuperet.

» His verbis et hortationibus excitatus Episcopus aegrotans, vel (quod
» melius esset) sua sponte, cum extremum diem suum appropinquare
» cognoverit, primo peccata sua Confessario diligentissime confiteatur,

» deinde tempore congruo sacrum petat Viaticum, et antequam commu-
» nicet, indutus rocchetto et stola, praesente sanctissimo Christi Corpore,
» profiteatur catholicam fidem ex formula ab Apostolica Sede praescripta,
» quam affirmet se semper, inconcusse, et firmiter tenuisse et credidisse,
» seque in ea velle vivere et mori, cum Deo placuerit. Tum majori qua
» poterit devotione et humilitate, sacrum sumat Viaticum, quod illi deferat
» prima Dignitas, comitante Capitulo et toto Clero Cathedralis Ecclesiae, in
» habitu ecclesiastico et cum candelis accensis.... Moneatur Episcopus Sa-
» cristam seu Curatum, ut, cum tempus erit, Extremae Unctionis Sacra-
» mentum sibi administret et animae commendationem faciat.

» Convocet deinde Canonicos, Parochos, et Curatos omnes, dum adhuc
» sensus corporis integri sunt, et coram eis profiteatur iterum catholicam
» fidem ex praedicta formula; petat veniam de negligentis et imperfectio-
» nibus suis; et, si quemquam unquam in sua administratione offenderit,
» roget, ut orent Deum Omnipotentem pro anima sua. Commendet illis
» Ecclesiam, pauperes, viduas, orphanos et loca pia. Memoret eis ut,
» donec de successore provideatur, continuas preces ad Deum fundant, ut
» eis bonum pastorem concedere dignetur, qui eos uberius, quam ipse
» fecit, pascere noverit.

» Aperiat etiam eis debita et credita Ecclesiae, si quae sunt; et noti-
» ficet scripturas, jura et actiones ejusdem Ecclesiae. Condat, si vult, et
» si habet ab Apostolica Sede facultatem, testamentum, et eligat sibi se-
» pulturam.

» Cum vero hora mortis appropinquat, sibi administretur Extremae
» Unctionis Sacramentum, et animae commendatio fiat, prout in Rituali.

» Viri pii et religiosi continue assistant Episcopo animam agenti, cui
» Crucem inspiciendam, osculandamque crebro offerant, redigantque ei ad
» memoriam passionem Domini Nostri Jesu Christi ». *Caeremoniale Episco-
porum (II. XXXVIII)*.